

## ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОВГОСТРОКОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

### Анотація

У статті досліджено ключові аспекти ефективного управління капіталом як критично важливого фактора для забезпечення стабільності та зростання сучасного підприємства. Розкрито сутність управління капіталом, його основні компоненти (управління власним та залученим капіталом, оборотними та необоротними активами) та визначено переваги, які отримує підприємство від його ефективного використання. Особлива увага приділяється викликам, що постають перед сучасним бізнесом (економічна нестабільність, цифрова трансформація, глобалізація), та аналізуються сучасні тенденції в управлінні капіталом, включаючи впровадження FinTech рішень та посилення уваги до управління ризиками.

**Ключові слова:** капітал підприємства, управління капіталом, оптимізація капіталу, фінансова стабільність.

### Abstract

The article examines key aspects of effective capital management as a critically important factor for ensuring the stability and growth of a modern enterprise. The essence of capital management, its main components (management of own and borrowed capital, current and non-current assets) are revealed, and the benefits that an enterprise receives from its effective use are identified. Particular attention is paid to the challenges facing modern business (economic instability, digital transformation, globalization), and modern trends in capital management are analyzed, including the implementation of FinTech solutions and increased attention to risk management.

**Keywords:** enterprise capital, capital management, capital optimization, financial stability.

### Вступ

В умовах динамічного ринкового середовища та постійних економічних викликів, ефективне управління капіталом стає необхідною умовою для успішного функціонування, довгострокового успіху та сталого розвитку будь-якого сучасного підприємства. Капітал на сьогодні є не просто сукупністю фінансових і матеріальних ресурсів підприємства, а є інструментом для реалізації його стратегічних цілей. Нераціональне використання або неефективне управління капіталом може призвести до фінансової нестабільності, втрати ринкових позицій і, зрештою, до банкрутства.

В умовах посиленої глобалізації, жорсткої конкуренції та прискорення технологічних змін цінність капіталу постійно зростає, а його доступність та вартість можуть суттєво коливатися. Це вимагає від підприємств не просто обліку та контролю за капіталом, а глибокого аналізу, прогнозування та оптимізації його структури та використання. Здатність швидко адаптуватися до змінних умов, залучати капітал на вигідних умовах, ефективно його розміщувати та генерувати максимальну віддачу від кожного вкладеного ресурсу є ключовим фактором конкурентоспроможності.

Водночас умовах підвищеної невизначеності та ризиків, ефективне управління капіталом дозволяє сформуванню підприємству надійний запас фінансової стійкості, забезпечуючи платоспроможність та фінансову стабільність, дозволяючи долати кризи, інвестувати та розвиватися навіть за несприятливих умов. Відповідно управління капіталом набуває стратегічного значення, що визначає не лише виживання, а й майбутні перспективи бізнесу.

### Результати дослідження

У сучасних економічних реаліях, де ефективність та сталий розвиток підприємства набувають першочергового значення, розуміння суті та змісту капіталу є критично важливим. Капітал, що виходить за межі простої сукупності активів, відіграє багатогранну роль, будучи [1]:

- 1) ключовим фактором виробництва;

- 2) фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання, що забезпечують дохідність;
- 3) основою формування добробуту власників підприємства;
- 4) головним індикатором ринкової вартості та рівня ефективності функціонування підприємства.

Управління капіталом є складним і багатоаспектним процесом, що охоплює планування, організацію, аналіз, контроль та регулювання всіх аспектів формування, використання та відтворення капіталу підприємства. Основною метою цього процесу є максимізація прибутку та вартості підприємства для її власників при забезпеченні оптимального рівня ліквідності та платоспроможності.

Управління капіталом підприємства направлене на вирішення таких основних завдань [2]:

- 1) формування достатнього обсягу капіталу, що забезпечить необхідні темпи економічного розвитку підприємства;
- 2) оптимізація розподілу сформованого капіталу за видами діяльності та напрямками використання;
- 3) забезпечення умов досягнення максимальної доходності капіталу при запланованому рівні фінансового ризику;
- 4) забезпечення мінімізації фінансового ризику, пов'язаного з використанням капіталу, при запланованому рівні його доходності;
- 5) забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку;
- 6) забезпечення достатнього рівня фінансового контролю над підприємством з боку його засновників;
- 7) забезпечення достатньої фінансової гнучкості підприємства;
- 8) оптимізація обороту капіталу;
- 9) забезпечення своєчасного реінвестування капіталу

Система управління капіталом підприємств складається з підсистеми управління формуванням капіталу (формування достатнього обсягу капіталу, оптимізація структури капіталу, підтримка фінансової рівноваги, реінвестування капіталу); підсистеми управління використанням капіталу (фінансування необоротних та оборотних активів підприємства, мінімізація фінансового ризику, фінансовий контроль); функціональної підсистеми (мета, завдання, принципи, функції, методи) [1].

Важливими завданнями в ході забезпечення ефективного управління капіталом сучасного підприємства є:

- оптимізація структури капіталу за джерелами його залучення (визначення оптимального співвідношення власного та залученого капіталу з урахуванням вартості кожного джерела та ризиків);
- ефективне управління оборотною та необоротною складовими капіталу (ефективне управління елементами капіталу для забезпечення безперебійної діяльності та мінімізації витрат);
- ефективна інвестиційна діяльність (прийняття обґрунтованих рішень щодо інвестування в активи, які генеруватимуть максимальну віддачу);
- управління ризиками (виявлення, оцінювання та мінімізація фінансових ризиків, пов'язаних з використанням капіталу);
- автоматизація та цифровізація фінансових процесів (застосування сучасних аналітичних платформ та штучного інтелекту дозволяє підвищити точність фінансових прогнозів, оптимізувати прийняття рішень та знизити операційні витрати) тощо.

Ефективне управління капіталом надає підприємству низку значних переваг:

- підвищення фінансової стійкості (оптимізація структури капіталу та контроль над грошовими потоками дозволяють підприємству успішно долати фінансові труднощі та кризові ситуації);
- збільшення прибутковості (раціональне використання капіталу, інвестиції в високодохідні проекти та мінімізація витрат сприяють зростанню чистого прибутку);
- покращення інвестиційної привабливості (підприємство з ефективним управлінням капіталом виглядає більш привабливим для потенційних інвесторів та кредиторів, що полегшує залучення додаткових ресурсів);
- підвищення конкурентоспроможності (можливість швидкого реагування на зміни ринкової кон'юнктури, фінансування інновацій та модернізації виробництва зміцнює позиції компанії на ринку);
- забезпечення сталого розвитку (створення міцної фінансової основи для реалізації довгострокових стратегічних планів та досягнення довгострокових цілей).

Сучасні підприємства стикаються з низкою викликів, які ускладнюють процес управління капіталом: військовий стан в країні, нестабільність економічного середовища, зростаюча конкуренція, активні процеси цифрової трансформації та глобалізації тощо.

У відповідь на ці виклики в управлінні капіталом доцільно звернути увагу на:

- можливості активного впровадження FinTech рішень (використання аналітичних платформ, штучного інтелекту та блокчейну для більш точного прогнозування та прийняття рішень);
- зростання ролі управління ризиками (дедалі більша увага приділяється виявленню та мінімізації фінансових ризиків, що можуть вплинути на капітал);
- доцільність стратегічного підходу (інтеграція управління капіталом у загальну стратегію розвитку підприємства);
- орієнтацію на сталість (ESG) (акцент на екологічних, соціальних та управлінських аспектах, які впливають на довгострокову вартість підприємства).

Враховуючи вищезазначені тенденції та виклики, можна зазначити, що ефективне управління капіталом сьогодні вимагає комплексного, інноваційного та стратегічно орієнтованого підходу. Саме такий підхід дозволить підприємствам не лише вистояти в умовах турбулентності, а й забезпечити свій сталий розвиток та підвищення конкурентоспроможності на довгострокову перспективу.

### Висновки

Капітал – це складний і багатоаспектний елемент, що має надзвичайну важливість для будь-якого підприємства. Ефективне управління капіталом є важливим завданням для забезпечення успіху сучасного підприємства. Це постійний процес, який вимагає глибокого аналізу, стратегічного мислення та готовності до адаптації в умовах, що постійно змінюються. Інвестуючи в оптимізацію цього процесу, підприємства не лише забезпечують свою поточну стабільність, але й створюють міцний фундамент для майбутнього зростання та процвітання. Тому вкрай необхідно вибудувати ефективну систему управління капіталом, яка б ґрунтувалася на чітких принципах і забезпечувала його систематичне, комплексне та обґрунтоване використання.

Періодично підприємствам варто формулювати конкретні завдання з управління капіталом, відповідальність за виконання яких покладається на фінансові служби. Це управління передбачає активний вплив на обсяг та структуру капіталу, а також ретельний вибір джерел його формування. Головна мета – підвищити ефективність використання капіталу.

Для успішної реалізації стратегії управління капіталом підприємству необхідно впровадити відповідний механізм управління, чітко визначити цілі та постійно контролювати їх досягнення. Це допоможе оптимізувати структуру капіталу та забезпечити зростання капіталовіддачі.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Пігуль Н. Г., Дехтяр Н. А., Пігуль С. І. Теоретичні засади управління капіталом підприємства. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 48. С. 251–256. URL: [http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/48\\_2020\\_ukr/48.pdf](http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/48_2020_ukr/48.pdf).
2. Ламанов С. В. Система завдань управління капіталом підприємства. Управління розвитком. 2011. № 1(98). С. 155–158.

**Причепя Ірина Валеріївна** – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства і виробничого менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: prychepra.iryana@gmail.com.

**Ліснюк Владислав Ігорович** – здобувач групи МВКД-216, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

**Prychepa Iryna V.** – Ph.D. (Econ.), Associate Professor, Associate Professor of Business Economics and Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

**Lisniuk Vladyslav I.** - Department of Management and Information Security, Vinnitsia National Technical University, Vinnytsia.